

POSTANOWIENIE

28 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 28 stycznia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa B.M.

przeciwko H. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółce komandytowo-
akcyjnej w L.

z udziałem Prokuratora Rejonowego Szczecin-Śródmieście w Szczecinie

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

na skutek skargi kasacyjnej H. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki
komandytowo-akcyjnej w L.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z 30 czerwca 2023 r., I ACa 767/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 8 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo B.M. przeciwko P. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością Spółce komandytowo-akcyjnej z siedzibą w D. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (pkt 1), orzekł o kosztach procesu (pkt 2) i rozstrzygnął w sprawie przyznania od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Szczecinie na rzecz

pełnomocnika powódki bliżej określonej kwoty tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielnej z urzędu (pkt 3).

2. Na skutek apelacji powódki i Prokuratora Rejonowego Szczecin-Śródmieście w Szczecinie Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 30 czerwca 2023 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że: a) w punkcie pierwszym pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci bliżej określonego aktu notarialnego z dnia 29 kwietnia 2015 r. zatytułowanego „zmiana umowy pożyczki oraz oświadczenie o zmianie treści hipoteki”, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nadaną postanowieniem Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z 29 czerwca 2017 roku, sygn. akt VI Co 1262/17 - w zakresie obowiązku zapłaty kwoty wyższej niż 74.816,22 zł i oddalił powództwo w pozostałej części; b) w punkcie drugim zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu (pkt I); oddalił apelacje w pozostałym zakresie (pkt II); zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym (pkt III) i postanowił o przyznaniu od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Szczecinie na rzecz pełnomocnika powódki bliżej określonej kwoty tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

3. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł pozwany. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 4 k.p.c. Podał, że w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne w zakresie oceny, czy z domniemania prawdziwości jakie przysługuje dokumentowi urzędowemu jakim jest akt notarialny, korzysta oświadczenie strony czynności w przedmiocie dokonania kompensacji wierzytelności jako jednoczesne oświadczenie wiedzy i woli, czy też nie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob.

postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

5. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08; z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) powinno spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. postanowienia SN z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13 oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12).

6. W kwestii oczywistej zasadności skargi jako przyczyny kasacyjnej w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie SN z 6 listopada 2012r., III SK 16/12).

7. Szczegółowa analiza prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna strony pozwanej nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 lub 4 k.p.c. uzasadniająca przyjęcie skargi do rozpoznania.

8. Przede wszystkim należy zauważyć, że skarżący nie zawarł w skardze prawidłowego uzasadnia przesłanek kasacyjnych. Powoływanie się przez skarżącego na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga odpowiedniego sformułowania tego zagadnienia, wskazania przepisów prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło, oraz przedstawienia argumentacji jurydycznej uzasadniającej możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz istotności tego zagadnienia. Sformułowane przez skarżącego uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wymogów tych nie spełnia. Skarżący nie tylko nie przedstawił argumentów przemawiających za swoim stanowiskiem, ale nie wykazał też, by w zakresie sformułowanego zagadnienia istniały jakieś rozbieżności w doktrynie lub w orzecznictwie. Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie można przy tym uznać wywodów

dla wykazania podstaw kasacyjnych (przesłanek z art. 398⁹ § 1 k.p.c.) – zresztą również nie zawierających przekonujących argumentów w kwestii sformułowanego zagadnienia prawnego. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają bowiem analizie na etapie tzw. przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącą wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, nawet jeśli dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę, że nie jest jego rolą poszukiwanie argumentów uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w treści uzasadnienia zarzutów skargi, jeżeli strona nie powołała ich we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (zob. postanowienia SN: z 20 października 2016 r., I PK 59/16; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16; z 10 maja 2018 r., I CSK 800/17; z 30 września 2019 r. V CSK 189/19 29; z 29 grudnia 2022 r. I CSK 1420/22).

9. Ponadto należy zwrócić uwagę, że w świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższy istotne zagadnienie prawne nie może być ujęte w taki sposób, by stawało się aktualne dopiero w razie stwierdzenia trafności zarzutów skargi. W przeciwnym wypadku związek między potrzebą rozstrzygnięcia danej kwestii a wynikiem postępowania kasacyjnego miałby charakter warunkowy, uzależniony od kierunku oceny zasadności poszczególnych zarzutów (zob. postanowienia SN z 18 lipca 2024 r., I CSK 1677/24; z 6 kwietnia 2023 r., III CZP 105/22, i z 19 września 2023 r., I CSK 4783/22). Natomiast w niniejszej sprawie zajęcie stanowiska w sprawie sformułowanego zagadnienia miałoby znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy jedynie w razie uznania drugiego ze sformułowanych przez skarżącego zarzutów kasacyjnych. Zatem również z tych względów sformułowane przez skarżącego istotne zagadnienie prawne nie spełnia przytoczonych wyżej wymogów.

10. Również druga ze wskazanych przez skarżącego przyczyn kasacyjnych – oczywista zasadność skargi kasacyjnej – nie została prawidłowo wykazana.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący nie wskazał, które – według niego – przepisy prawa zostały przez sąd drugiej instancji naruszone i nie podał argumentów, które by wskazywały, że naruszenie to miało charakter rażący. Ograniczył się do odwołania się do wcześniejszych wywodów mających potwierdzać istnienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. W związku z tym wniosek skarżącego w tym zakresie nie spełnia wymogów z art. 398⁴ § 2 k.p.c.

11. Twierdzenia skarżącego mające uzasadniać istnienie w sprawie zagadnienia prawnego jak i oczywistą zasadność skargi w istocie sprowadzają się do kwestionowania ustaleń i oceny dowodów dokonanych przez sąd drugiej instancji. Skarżący pomija kluczową dla sprawy kwestię, że Sąd Apelacyjny uznał istotne postanowienia umowy pożyczki w zakresie sumy pożyczki za pozorne (art. 83 §1 k.c.). Zarzuty skarżącego i argumenty mające uzasadniać przyczyny kasacyjne wyrażają zastrzeżenia skarżącego co do trafności tych ustaleń. Jednakże w postępowaniu kasacyjnym zgodnie z przepisem art. 398³ § 3 k.p.c. jest to niedopuszczalne. Zgodnie z tym przepisem podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest sądem prawa, a nie sądem faktu, i nie dokonuje kontroli prawidłowości oceny dowodów przeprowadzonej przez sąd drugiej instancji, jak również kontroli prawidłowości dokonanych ustaleń faktycznych (zob. wyrok SN z 5 stycznia 2011 r., III CSK 72/10). Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania może być zatem oceniony jako próba zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych i oceny dowodów, co jest niedopuszczalne w postępowaniu kasacyjnym. Zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącą na wadliwość orzeczenia sądu drugiej instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie SN z 15 października 2020 r., IV CSK 136/20).

12. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

13. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

(M.M.)

[f.n]